

Kárpátaljai középiskolások problémamegoldó és szövegértési képességeinek vizsgálata az anyanyelvi oktatás szemszögéből

Fábián Beáta

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
fabianbeata1986@gmail.hu

Kivonat: Az értő olvasás minden ismeretszerzés alapja. Átala tudjuk ismereteinket bővíteni, építeni, s így nemcsak az iskolai évek alatt, de az életben is alapvető fontosságú. Tanulmányomban lényegében arra keresem a választ, hogy milyen hatékony a kárpátaljai anyanyelvi oktatás, milyen mértékben vértézi fel a tanulókat az iskola a tanulási folyamat során és mindennapi életben hasznosítható szövegértő készségekkel. A vizsgálatban kárpátaljai magyar nemzetiségű, érettségi előtt álló 11. osztályos, végzős tanulók vettek részt, összesen 49 adatközlő segítségével. Jelen kutatás eredményei az anyanyelvi nevelés folyamatába beágyazottan, az anyanyelvi nevelés hatékonyságvizsgálatát végezve helyezik el a szövegértési kompetenciák szerepét az oktatás folyamatában.

1 Bevezetés

Az (anya)nyelvi nevelés egyik legfontosabb színterét a tanintézmények alkotják. Hangsúlyozottan így van ez a kisebbségi közösségek, így a kárpátaljai magyarság esetében is. Az anyanyelvi oktatás által (is) kapcsolódik be a gyermek a magyar kultúrába, lesz része a magyar közösségnek, így válik a nyelv és a kultúra az identitás alappillérvé. A kárpátaljai magyar közösség nyelvi tervezési céljai között ezért kiemelt helyen szerepelnek az oktatástervezési célok (vö. Beregszászi–Csernicskó–Orosz 2001; Beregszászi 2002), az anyanyelvi iskolahálózat megőrzése, a magyar mint anyanyelv tantárgy tartalmának a megújítása (vö. Csernicskó 2012; Beregszászi 2012).

A kárpátaljai magyar anyanyelvi oktatásban az elmúlt évtizedben egy tantárgy-pedagógiai reform van folyamatban (l. Kótyuk [szerk.] 2005; Beregszászi 2009, 2011, 2012), melynek köszönhetően az anyanyelv oktatása mind tartalmában, mind módszereiben megújult (vagy a megújulás útjára lépett). Az új, additív (hozzáadó) szemléletet követve a kárpátaljai magyarnyelv-oktatásnak az lett a célja, hogy az iskolából kikerülő nyelvhasználata automatikusan igazodjék a beszédhelyezethez, az iskola ne pusztán lexikai tudást, öncélú grammatikai ismereteket, hanem nyelvhasználati kompetenciákat is közvetítsen, illetve kialakítson (Beregszászi 2012). Nem beszélhetünk azonban eredményes anyanyelvi oktatásról, ha nem megfelelő szintű a tanulók szövegértése.

A szövegértés megfelelő szintű elsajátítása elengedhetetlen a mindennapi élethez, nem beszélve az iskolák által felállított elvárások sikeres véghezviteléről, hisz a

szövegértés az, ami kortól, nemtől, osztálytól, szaktól függetlenül valamennyi tantárgy sikeres megértéséhez szükséges.

Gósy Mária szerint „a megfelelő olvasási technika és az olvasottak értése a szóbeli és az írásbeli kommunikációt szolgálja, valamint elengedhetetlen a sikeres tanuláshoz. Az olvasási képesség élményszerző, információszerző, tudásszerző funkciói csak a szövegértésnek köszönhetően működnek” (Gósy 2008).

1.1 A kutatás célja, tárgya

Kutatásom során alapvető célom volt, hogy felmérjem a szövegértés szerepét a kárpátaljai magyar anyanyelvi oktatás folyamatában, a szövegértés eredményességét, működésének mechanizmusát, illetve esetleges hiányosságait többféle, a középiskolai tananyagra épülő feladattípus segítségével. Vagyis lényegében arra voltam kíváncsi, hogy milyen hatékony az anyanyelvi oktatás, milyen mértékben vértézi fel a tanulókat az iskola a tanulási folyamat során és mindennapi életben hasznosítható szövegértő készségekkel.

Jelen kutatás során magyar, illetve ukrán nyelven tanuló kárpátaljai magyar középiskolások nyelvi, elsősorban szövegértési kompetenciáját vizsgálok kérdőíves módszer segítségével. Az adatok független változókkal (például nem, anyanyelv, iskolai tanulmányok nyelve, az iskolai osztályzatok, lakóhely, iskola típusa stb.) korreláltatva differenciált elemzést tehetnek lehetővé.

Témaválasztásomat a kérdés aktualitása indokolja, hisz nem rendelkezünk valós empirikus adatokkal a szövegértés szerepéről és eredményességéről és a kárpátaljai magyar anyanyelvi nevelés kapcsolatáról.

1.2 Hipotézisek

Kutatásom tervezésekor néhány kiinduló hipotézist fogalmaztam meg. Feltételezem, hogy:

- (1) a magyar tannyelvű osztály tanulói eredményesebb pontszámmal végeznek, mint a többségi (ukrán) tannyelvű osztály növendékei;
- (2) a magyar tannyelvű tehetséggondozó osztály teljesítménye jobb, mint a standard magyar középiskolai osztály által elért eredmények.

2 Kompetenciamérések

Az iskolás évek fontos szerepet töltenek be minden ember életében. Elsődleges céljuk, az alpműveltség elsajátításának lehetőségén túl, olyan ismeretek megszerzése, melyeket „megtanítanak” alkalmazni a mindennapi életben. Ezt a tudásanyagot hivatottak felmérni a kompetenciamérések. A legismertebb nemzetközi vizsgálatok az OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development; Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) és az IEA (International Association for the Evaluation of Education Achievement; Tanulói Teljesítmények Vizsgálatának Nemzetközi Társasága) nevéhez fűződik. Olyan tesztsorozatokkal mérik a tanulók kompetenciáit, amelyek nem a tantervi követelmények teljesítésére, hanem különböző

situációk, problémák megoldására irányulnak, vagyis nem a tantárgyi tudás az, amire kíváncsiak, hanem a tanulók képességeire.

A fent említett IEA egyik vizsgálata a TIMSS nevet viseli. Ez a vizsgálat a természettudományok és matematika területén teszteli a tanulókat¹. A legismertebb teljesítménymérő program, amely minden tanuló „rémálmaként” lett ismert a mindennapokban, a rettegett PISA (Programme for International Student Assessment) feladatlap, amely a matematika, szövegértés és természettudományok területén méri a tanulók képességeit egy monitorozó jellegű megméréstetés keretein belül.² A vizsgálat azt méri, hogy a tanulók milyen mértékben alkalmazzák szövegértési képességüket a hétköznapi helyzetekben megjelenő szövegek megértésekor és értelmezésekor; vagy mennyire képesek felismerni, megérteni, értelmezni és megoldani egy matematikai vagy természettudományi jellegű problémát, ha ilyenekkel találkozhatnak (Fábián 2015). Ukrajna az elmúlt években nem csatlakozott a PISA mérésekhez, csak kisebb mikrovizsgálatokról tudunk, melyek hasonló módszerrel és céllal készültek (lásd Ferenc 2014), de az korrespondent.net értesüléseiből megtudhatjuk, hogy 2018-tól már Ukrajnában is megkezdődnek a hivatalos PISA-kompetenciamérések.³

3 A feladatsor bemutatása⁴

Jelen vizsgálat célja, hogy magyar illetve ukrán nyelven tanuló kárpátaljai 11. osztályos tanulók szövegértési képességeit felmérje egy empirikus kérdőíves vizsgálat segítségével.

A feladatsor két részből áll.

Első modulja a szociológiai tényezőket érinti. Ez a rész a PISA tesztben található hasonló blokkból lett átemelve kisebb, a kisebbségi léttel járó kérdésekkel (pl. nemzetiség, édesanya/édesapa anyanyelve, osztály tannyelve stb.) kiegészítve.

A feladatlap második része a feladatsort tartalmazza, melynek anyagát a Magyarországi Oktatási Hivatal által kidolgozott középfokú beiskolázás egységes felvételi vizsgák, 8. évfolyam számára készült 2014-es feladatsorból,⁵ a 2000 és 2003-as évi PISA tesztek anyagából,⁶ illetve Beregszászi Anikó munkájának anyagából emeltem át (Beregszászi 2012). A tesztlap fent említett modulja 5 feladatot foglal magában, számos alfeladattal. Minden feladvány helyes feldolgozásához és megoldásához szükség van a megfelelő szövegértésre, de helyet kapnak még olyan feladatok is, melyek a tanulók szövegalkotási, táblázatértelmezési, grammatikai ismeretekre vonatkozó és ábraleolvasási képességeit is igénybe veszi.

¹Elérhető:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktat/nemzetkozi_meresek/pirls/pirls_TI_MSS_2011_tajekoztato.pdf. Letöltve: 2016. 03. 10.

²Elérhető: <http://www.oktatas.hu/koznevels/meresek/pisa>. Letöltve: 2016. 03. 10.

³Elérhető: <http://korrespondent.net/ukraine/3586786-ukrajna-prysoednyvtia-k-novoi-obrazovatelnoi-prohramme>. Letöltve: 2015. 12. 11.

⁴A teljes feladatlap a mellékletben található.

⁵Elérhető:

http://www.oktatas.hu/koznevels/kozepfoku_felveteli_eljaras/kozponti_feladatsorok. Letöltve: 2016. 03. 03.

⁶Elérhető: http://www.oktatas.hu/koznevels/meresek/pisa/peldafeladatok_pisa. Letöltve: 2016. 03. 03.

A feladatlap javításánál az Oktatási Hivatal honlapján található megoldókulcsokat és pontrendszert alkalmaztam, amely bárki számára elérhető és megtekinthető.⁷

4 A minta leírása, szociológiai jellemzői

Kutatásom során három kárpátaljai magyar, illetve ukrán tannyelvű oktatási intézmény 11. osztályos tanulóinak szövegértési képességeit vizsgáltam, összesen 49 adatközlő részvételével.

Település	Iskola	Tannyelv	A lekérdezésben részt vevő diákok száma
Tiszaújlak	1. sz. KI	ukrán	19
Tiszaújlak	2. sz. KI	magyar	16
Karácshalva	LÍ	magyar	14
Összesen	f		49

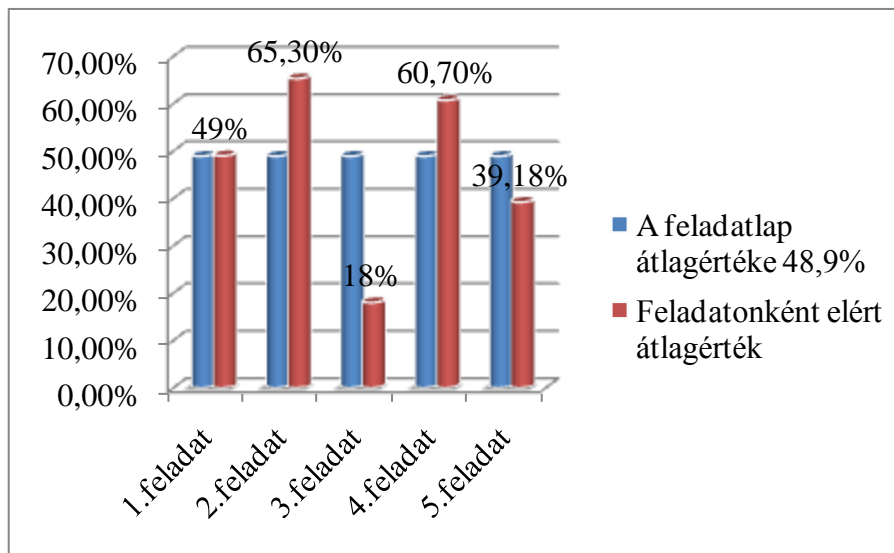
1. táblázat. A kitöltött tesztek megoszlása a kutatás helyszínei között (KI: középiskola, LI: líceum)

A kiválasztott kutatási terület optimális helyszínek bizonyult mind az iskolatípusok (tehetséggondozó, illetve középiskola), mind a tannyelv szerinti összehasonlítás szempontjából.

4 Kutatási eredmények

A dolgozat alapját képező szövegértési kompetenciát vizsgáló feladatlap 2 település 3 iskolájának 4 osztályában, 49 adatközlő által elért átlagértéke 48,9%. Egy feladatlapnál az elérhető maximum pontszám 26 volt, így a 49 tanuló által elérhető összpontszám 1274 ponttal egyenlő. Az adatközlők által elért átlagérték 48,9%, ami pontokban kifejezve 623 pontot jelent. Tanulónként ez az átlagpontszám így 12,7. Oszlopdiagramokon szemléltetve:

⁷Elérhető: http://www.oktatas.hu/koznevelas/meresek/pisa/peldafeladatok_pisa.
Letöltve: 2016. 03. 03.

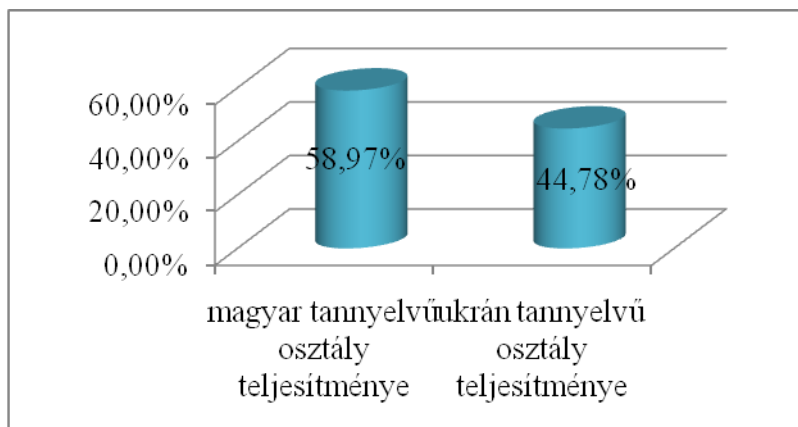

1. ábra. A feladatlap egészének átlagértéke

A kárpátaljai közösség kétnyelvű beszélőközösség (Csernicskó 1998). Kisebbségi környezetben az iskolaválasztás egyik legmeghatározóbb szempontja a nyelvi alapú döntés, vagyis a magyar vagy az ukrán iskola választása. Több szempont is befolyásolja a szülők döntését. Ilyen például az intézmény helye, megközelíthetősége, vagy a továbbtanulási ráta értékelése (Ferenc–Séra 2012). Legtöbb esetben az ukrán tannyelvű iskola melletti döntés háttérében „az ukrán nyelvtudási hiány kompenzálása”, s a szülőföldön való boldogulás szándéka áll (Ferenc 2013: 117).

Mivel az államnyelv ismerete ilyen fontos tényező mind a társadalmi élet területein, mind a továbbtanulásban, így a kisebbségben élő nemzet hátrányba kerül, ha nem rendelkezik megfelelő szintű államnyelvtudással. A szülők többségi nyelvű intézetválasztása nem feltétlenül identitásuktól való „eltávolodásként” értelmezhető, csupán kényszerhelyzetükből fakadó „válaszlépés ez a magyar iskolákban tapasztalható államnyelvtanítás alacsony hatékonyságára” (Csernicskó 2011; Ferenc 2013, 2014).

Nézzük meg a vizsgálat eredményeit az ukrán és magyar tannyelvű osztályok esetében. E kutatási eredmények segítséget is nyújthatnak a bizonytalankodóknak abban, hogy miért is jobb egy gyermeknek, ha anyanyelvén tanul.

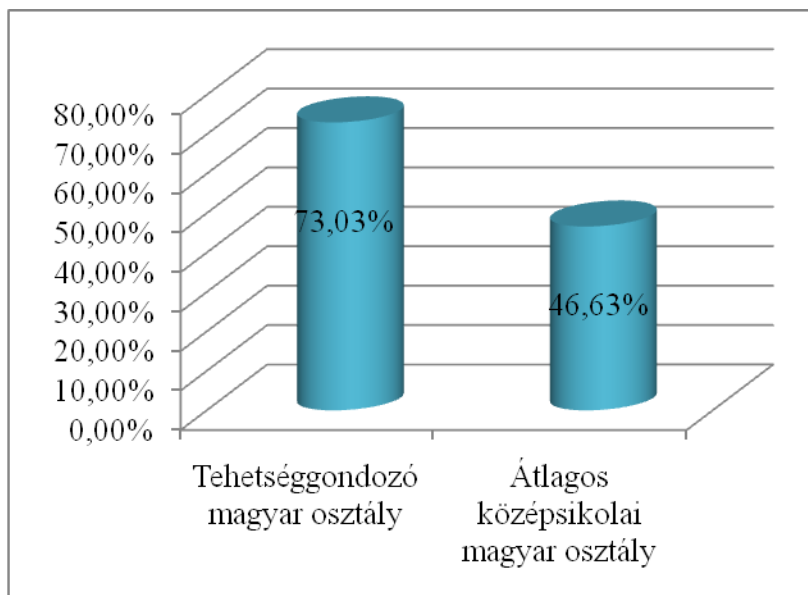

2. ábra. A feladatlap összeredményei az ukrán és magyar tannyelvű osztályok teljesítményének százalékos aránya szerint

Az ábráról leolvasható, hogy a magyar tannyelven tanuló adatközlők 58,97%-os átlagértéket értek el a feladatlap megoldásánál. A magyar tannyelvű osztályban tanuló adatközlők (30 tanuló) megszerezhető összpontszáma 780 volt, feladatlaponként 26 ponttal. A fent említett adatközlők összesen 460 pontot értek el, ami tanulónként 15,33 pontot jelent átlagosan. A többségi tannyelven tanuló adatközlők 44,78%-os átlagértéket értek el a szövegértési feladatlap kitöltésénél. Az ukrán tannyelvű osztályban tanuló iskolások (14 adatközlő) megszerezhető összpontszáma 364 volt, tanulónként maximum 26 ponttal. Az adatközlők ebben az esetben 163 pontot értek el összesen, ami tanulónként 11,64 pontos átlagot jelent.

Feltételezésem, hogy a magyar tannyelvű osztályban tanulók jobb eredményt érnek el a többségi, ebben az esetben ukrán tannyelvű osztályban tanuló társaikkal szemben, jelen vizsgálati eredmények tükrében beigazolódott. A különbség 14,19%-os pozitív tendenciát mutat a magyar tannyelvű intézmények javára.

A másik fontos dilemma, mely a szülőket legfőképpen a beiskolázás pillanataiban foglalkoztatja, hogy milyen intézményi rendszerben is lenne jobb helye csemetéjüknek, vagyis hogy az állami gondozás alatt álló intézményeket választják, vagy a tehetséggondozó iskolák nyújthatnának biztosabb alapot gyermekük boldogulásához. A következő ábrán a fent említett intézményi rendszerekben tanulók eredményeit vetem össze.

3. ábra. A feladatlap összeredményei a tehetséggondozó és standard középiskolai magyar osztályok teljesítményének százalékos aránya szerint

Amint az eredményekből is jól érzékelhető, a tehetséggondozó magyar tannyelvű intézmény tanulói (14 tanuló) 73,07%-os átlagértéket értek el a feladatlap megoldásánál. Az általuk megszerezhető összpontszám 364 volt, amelyből sikerült 266 pontot megszerezniük, ami tanulónként 19 pontot mutat a maximálisan megszerezhető 26-ból. A standard magyar középiskolai osztály adatközlői (16 tanuló) 46,63%-os átlagértéket értek el az említett feladatoknál. Összesen megszerezhető pontszámuk 416-tal egyenlő, melyből mindössze 194 pontot szereztek meg, ami tanulónként kerekítve 12 ponttal egyenlő a 26-ból.

Ha százalékokban nézzük a két vizsgált terület tanulóinak teljesítményét, megtudhatjuk, hogy a tehetséggondozó magyar osztályok tanulói 26,44%-kal jobb eredményt értek el, mint a standard magyar középiskolák tanulói. Pontokban kifejezve ez 7 pontos eltérést mutat a tehetséggondozó magyar iskolások javára. Feltételezésem, miszerint a tehetséggondozó magyar osztályok tanulói jobb eredményt érnek el a feladatsor megoldásánál a standard magyar intézményekben tanulóknál, a fenti eredmények alapján beigazolódott.

5 Összefoglalás

Tanulmányomban kárpátaljai magyar és ukrán iskolák magyar anyanyelvű tanulóinak szövegértési képességeit vizsgáltam. A kutatásban összesen 2 település 3 iskolájának 4 osztályában 49 tanuló töltötte ki a feladatlapot. A vizsgálat alapját képező kérdőív két részből áll: egy szociológiai tényezőket vizsgáló modul, mely a nemzetközi PISA-teszt részét is képezi; illetve a szövegértési képességeket felmérő feladatsorozat, melyet több kompetenciamérő standardizált feladatlapból emeletem át: egyrészt a magyarországi

Oktatási Hivatal által megbízott pedagóguscsoport kidolgozta 2013–2014-ben egységes felvételi vizsgaként funkcionáló feladatlapból, illetve a 2000 és 2003-as évi PISA-tesztek anyagából, valamint Beregszászi Anikó munkájából (Beregszászi 2012).

Kutatási hipotéziseim beigazolódtak, miszerint:

- (1) A magyar tannyelvű osztály tanulói eredményesebb pontszámmal végeztek, mint a többségi, jelen esetben ukrán tannyelvű osztály növendékei. Százalékban kifejezve 14,19%-kal jobb eredményt értek el a magyar tannyelven tanuló adatközlők. A tehetséggondozó magyar osztályok tanulói 26,44%-kal jobb eredményt értek el a standard magyar középiskolák tanulóival szemben.
- (2) A vizsgálat eredményei igazolták, hogy az anyanyelven való tanulás eredményesebb a nyelvi és szövegértési kompetenciák fejlődése szempontjából, mint a másodnyelven való tanulás. Ez megerősíti a nyelvészeknek, oktatáskutatóknak és pszichológusoknak azt a véleményét, hogy az anyanyelvű iskolában szerezhető meg legkönnyebben a hasznosítható tudás.

Összegzésként megállapítható, hogy a vizsgálatban résztvevő adatközlők szövegértési kompetenciája alacsony tendenciát mutat. Időszerű lenne tehát olyan programok kidolgozása, amelyek célzottan a tanulók szövegértését (is) fejlesztik.

Irodalom

- Beregszászi, A., Cserniczkó, I., Orosz, I. 2001. *Nyelv, oktatás, politika*. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola.
- Beregszászi, A. 2002. A kárpátaljai magyarság nyelvhasználati sajátosságai a nyelvi tervezés szemszögéből. *Kisebbségkutatás* 2: 368–375.
- Beregszászi, A. 2009. Anyanyelvoktatás hozzáadó (additív) szemléletben: a magyar nyelv tanterv kínálta lehetőségek. In: Karmacsi, Z., Márku, A. (szerk.) *Nyelv, identitás és anyanyelvi nevelés a XXI. században*. Ungvár: PoliPrint. 20–25.
- Beregszászi, A. 2011. *A kárpátaljai magyar anyanyelvi oktatás ideológiai és tantárgy-pedagógiai szemléletváltásáról*. *Modern Nyelvoktatás* 1: 32–44.
- Beregszászi, A. 2012. *A lehetetlen lehetni. Tantárgy-pedagógiai útmutató és feladatgyűjtemény az anyanyelv oktatásához a kárpátaljai magyar iskolák 5-9. osztályában*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Cserniczkó, I. 1998. *A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján)*. Budapest: Osiris Kiadó – MTA Kisebbségkutató Műhely.
- Cserniczkó, I. 2011. Egy kényszerű „túlélési stratégia”: a többségi nyelven való tanulás. *Együtt* 4: 81–94.
- Cserniczkó, I. 2012. *Az államnyelv oktatásának javítására tett kísérletek Kárpátalján*. Kézirat.
- Fábián, B. 2015. *Magyar, illetve ukrán tannyelvű iskolában tanuló magyar nemzetiségű iskolások magyar szövegértésének vizsgálata*. Szakdolgozat. Beregszász: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola.
- Ferenc, V. 2013. Nyelvet tanulni, továbbtanulni, „létesülni” – többségi iskolaválasztási stratégiák Beregszászban. *Kisebbségkutatás* 4: 98–122.
- Ferenc, V. 2014. Ami a nemzetközi mérésekben nem látszik: tanulói kompetenciák Kárpátalján. *Kisebbségkutatás* 4: 188–221.
- Ferenc, V., Séra, M. 2012. Iskolaválasztás Kárpátalján. *Kisebbségkutatás* 3: 473–513.
- Gósy, M. 2008: [A szövegértő olvasás](http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=25). *Anyanyelv-pedagógia* 1. Elérhető: <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=25>. Letöltve: 2015. 05. 08.
- Kótyuk, I. (szerk.) 2005. *Tanterv a magyar tannyelvű iskolák számára. 5–12. osztály*. Csernyivci: Bukrek.

Melléklet

TESZT

Iskola:

Osztály:

Lakhely:

Neme:

Nemzetisége:

- a) magyar
- b) ukrán
- c) orosz
- d) egyéb

Anyanyelve:

- a) magyar
- b) ukrán
- c) orosz
- d) egyéb

Édesanyja anyanyelve:

- a) magyar
- b) ukrán
- c) orosz
- d) egyéb

Édesanyja legmagasabb iskolai végzettsége:

- a) 1–4 osztály
- b) 5–8 osztály
- c) középiskola
- d) szakiskola, szakközépiskola, technikum
- e) egyetem, főiskola

Édesapja anyanyelve:

- a) magyar
- b) ukrán
- c) orosz
- d) egyéb

Édesapja legmagasabb iskolai végzettsége:

- a) 1–4 osztály
- b) 5–8 osztály
- c) középiskola
- d) szakiskola, szakközépiskola, technikum
- e) egyetem, főiskola

Ön milyen tannyelvű középiskolai osztályba jár:

- a) magyar
- b) ukrán
- c) orosz
- d) egyéb

Érdemjegye magyar nyelvből 10. osztály végén:

1. feladat

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

A képregényről

A magyar kultúrában nem mindig volt jelentős szerepe a képregényeknek. Amikor megjelentek a történeteket rajzok sorozatában elbeszélő füzetecskék, elsősorban a legfiatalabb korosztály számára készültek.

A világ más tájékán azonban már megjelenésekor nagy jelentősége volt a képregénynek a tömegek kulturális igényének a kielégítésében, vagy ahogy külföldön nevezik, a comicsnak. Nyugat-Európában vagy még inkább az Amerikai Egyesült Államokban hódított és hódít még manapság is ez a műfaj.

Hogy milyen erőteljesen befolyásolta a tömegek ízlését, világlátását a képregény, jól példázza Fritz Langnak, a fasizmus elől az USA-ba emigrált német rendezőnek az esete. Lang olyan közönségfilmet akart készíteni, amely az amerikai kultúrában, történelemben gyökerezik, ehhez viszont nem Amerika történelmével foglalkozó tudományos munkákat olvasott, hanem comicsokat, képregényeket. Ugyanis az amerikaiak tudatában saját történelmükről nem a tudomány által feltárt tények éltek, hanem a képregényekben megjelenített történelemkép.

A képi mesélésnek a távoli múltba nyúlik a története. Gondoljunk a régi keleti kultúrákra, a sumér, asszír képi ábrázolásra vagy az írás kezdeti formáira, a képirásra, amikor leegyszerűsített ábrák rajzolásával rögzítették az emberek a mondandójukat. A görög vázafestészet istenek és hősök tetteinek megörökítésében összefüggő történeteket mesél el. Monumentális előzménye – egyik őse – a képregényeknek a híres bayeux-i faliszőnyeg, amely majdnem hetven méter hosszúságú, és Hódító Vilmos történetét ábrázolja 58 epizódban.

A könyvnyomtatás feltalálásával a képi ábrázolás elterjedésének új útja nyílt meg, a képek sokkal könnyebben voltak sokszorosíthatók. A képregények elterjedésében azonban az igazi áttörést a napilapok hozták. Az amerikai újságokban kezdettől fogva hatalmas szerepe és tere volt az illusztrációknak. A képes vasárnapi mellékletek érték el a legnagyobb sikert. Ezek a mellékletek folytatásokban közöltek kalandos képtörténeteket. Amelyik lap a legkedveltebb illusztrátort dolgoztatta, bízvást számíthatott nagyszámú olvasóközönségre.

(Karácsony András nyomán)

- a) A megfelelő szövegrész kikeresésével határozd meg a képregény fogalmát!
- b) Igazak vagy hamisak a szöveg alapján az alábbi állítások? Húzd alá a megfelelőt!

A képregényeknek a tömegek művelésében semmi szerepe nincs.

igaz

hamis

Az ókori kultúrákban már fellelhető a képregények előzménye.

igaz

hamis

Az amerikai képregények hitelesen ábrázolták a tudomány által feltárt történelmi tényeket.

igaz

hamis

Az amerikai újságoknak üzleti szempontból is fontossá vált, hogy sorozatban közöljenek comics-okat.

igaz

hamis

- c) A szöveg szerint melyik alkotás a legnagyobb előzménye a képregényeknek?
- d) Mit jelent az, hogy a könyvnyomtatás új utakat nyitott a képi ábrázolás elterjedésének?
- e) A műfaj megjelenésekor kiknek szánták elsősorban a képregényeket hazánkban és az USA-ban?

hazánkban:

USA-ban:

- f) Fritz Lang számára miért volt különösen fontos új hazájában a képregények megismerése? Húzd alá a helyes választ!

a képi ábrázolás érdekelte
 nyelvtanulását segítette
 megismerte belőle az amerikaiak történelmképét
 ez volt a hobbija
 így kevesebbet kellett olvasnia

- g) Mit jelent az illusztrátor szó?

2. feladat

Alkossatok mondatokat a következő szavakkal úgy, hogy a megadott stilisztikai szerepben alkalmazzátok azokat:

rendkívüli – lelkesedés kifejezésére;
 páratlan – nehezményezés kifejezésére;
 mesés – lelkesedés kifejezésére;
 zseniális – nehezményezés kifejezésére.

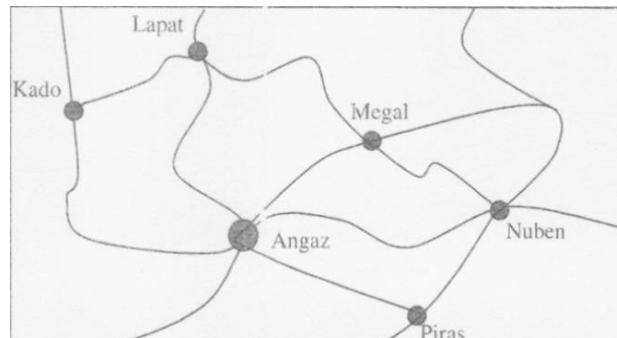
.....

3. feladat

Vakáció

Ebben a feladatban egy nyaralás útvonalát kell megtervezned.

Az 1. és 2. ábrán az adott terület térképe és a városok közötti távolságok láthatók.

1. ábra. Térkép a városokat összekötő útvonalakról

Angaz						
Kado	550					
Lapat	500	300				
Megal	300	850	550			
Nuben	500		1000	450		
Piras	300	850	800	600	250	
	Angaz	Kado	Lapat	Megal	Nuben	Piras

2. ábra. Az egyes városok közötti legrövidebb útvonal kilométerben

1. feladat: Számítsd ki, hogy milyen hosszú a legrövidebb útvonal Nuben és Kado között!

Útvonal hossza: kilométer.

2. feladat:

Zita Angazban lakik. Szeretne ellátogatni Kadoba és Lapatba. Egy nap alatt legfeljebb 300 kilométert tud megtenni, de megszakíthat utazását, és éjszakára bárhol letáborozhat két város között.

Zita két éjszakát akar tölteni mindkét városban úgy, hogy egy teljes napja legyen városnézésre mindkét helyen.

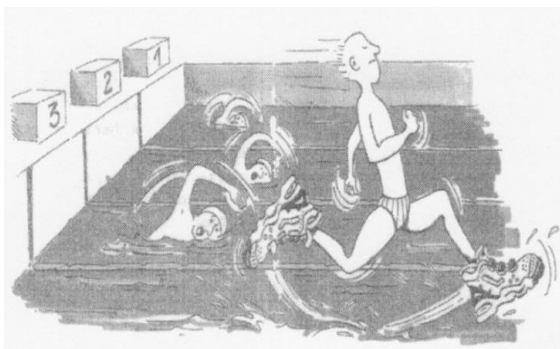
Az alábbi táblázat kitöltésével mutasd be Zita útvonalát! Írd be, hogy hol tölti az éjszakákat!

Nap	Éjszakai szálláshely
1	Kemping Angaz és Kado között.
2	
3	
4	
5	
6	
7	Angaz

4. feladat

Edzőcipők

Mit tud egy jó edzőcipő?

Az elmúlt 14 évben egy lyoni sportkórház (Franciaország) a fiatal játékosok és profi sportolók sérüléseit tanulmányozta. Arra a megállapításra jutottak, hogy a legjobb út a probléma megelőzése... és egy pár jó cipő.

Ütközés, esés, kopás és szakadás...

A 8–12 éves sportolók 18%-ának saroksérülése van. A focisták bokaizületében található porc nagyon érzékenyen reagál az ütközésekre, így nem véletlen, hogy a profi játékosok maguk fedezték fel, hogy 25%-uknak ez különlegesen gyenge pontja.

Egy másik érzékeny pont a térdizület porca, amelynek kopása szintén visszafordíthatatlan, így ha 10–12 éves korban nem kezelik megfelelően, korai ízületi gyulladást okozhat. A nem kímélt csípő, főleg túlhajtott tempó esetén, növeli a játékosoknál az esések vagy ütközések során bekövetkező csonttörés esélyét.

A felmérések szerint, a tíz éve pályán levő játékosoknál biztosan előfordul egy sípcsont- vagy egy saroktájéki csontkinövés. Ezt szokták focistalábnak evezni, ami egy olyan elváltozás, amit a túl hajlékony talpjal és bokarésszel rendelkező cipők okoznak.

Véd, tart, stabilizál, tompít

Ha a cipő túl kemény, korlátoz a mozgásban. Ha túl puha, növeli a sérülés és a rándulás esélyét. Egy jó edzőcipőnek négy szempontnak kell megfelelnie.

Először is *védjen a külső hatásoktól*: a labdával vagy egy másik játékosal való ütközéstől, bírja a talaj egyenetlenségét, tartsa a lábat szárazon és melegen, akkor is, ha esik vagy fagy.

Tartania kell a lábat és főleg a bokaizületet, hogy megóvjon a rándulástól, gyulladástól vagy egyéb fájdalmas problémáktól, még a térd tájékán is.

Fontos továbbá, hogy megfelelő *stabilitást biztosítson* a játékos számára, kiküszöbölve a megcsúszást a nedves pályán, és a megbotlást a túl száraz talajon.

Végül *tompítania kell* a játékos mozgásából eredő ütődéseket, leginkább az olyanokat, amit a röplabdázók és a kosárlabdázók állnak ki, hiszen ezeknél a sportoknál a játékosok szinte szünet nélkül ugrálnak.

Száraz lábbal

Azért, hogy elkerülhetőek legyenek az olyan kisebb, de fájdalommal járó sporttal kapcsolatos kellemetlenségek, mint a vízhólyag, a láb feltörése vagy a gombás fertőzések, a cipőnek lehetővé kell tennie az izzadság elpárolgását, és meg kell akadályoznia a külső nedvesség beszivárgását. Erre a célra legmegfelelőbb anyag a bőr, ami vízhatlanná tehető, és így megóvjá a cipőt attól, hogy az első eső alkalmával átázzon.

Használd az előző szöveget a kérdések megválaszolásához!

1. feladat: *Mire akarja felhívni a cikk szerzője a figyelmet?*

Arra, hogy számos sportcipő minősége jelentős mértékben javult.

Arra, hogy 12 éves kor alatt jobb, ha nem futballozik az ember.

Arra, hogy a fiatalok egyre gyakrabban szereznek sérüléseket rossz erőnlétük miatt.

Arra, hogy nagyon fontos, hogy a fiatal sportolók jó sportcipőt hordjanak.

2. feladat: *A cikk szerint miért fontos, hogy a sportcipő ne legyen túl merev?*

.....

.....

.....

.....

3. feladat: *A cikkben egy helyen ez olvasható: „Egy jó edzőcipőnek négy szempontnak kell megfelelnie”.*

Melyek ezek a szempontok?

.....

.....

.....

.....

.....

4. feladat: *Vizsgáld meg a következő mondatot, amelyet a cikk végéről idézünk! A mondatot két részre osztottuk:*

„Azért, hogy elkerülhetőek legyenek az olyan kisebb, de (első rész)
fájdalommal járó sporttal kapcsolatos kellemetlenségek,
mint a vízhólyag, a láb feltörése vagy a gombás
fertőzések...”

„...a cipőnek lehetővé kell tennie az izzadság elpárolgását, (második
rész)
és meg kell akadályoznia a külső nedvesség beszivárgását.”

Milyen kapcsolat áll fenn a mondat első és második része között?

A mondat második része:

- ellentmond az első résznek.
- megismétli az első részt.
- az első részben leírt problémára hoz példát.
- az első részben leírt problémára ad megoldást.

5. feladat

Az alábbi sorokat Arany János Toldi című elbeszélő költeményéből idézzük.

Olvassátok el az idézetet, majd fogalmazzatok át úgy, ahogyan ugyanezt ma mondanátok hétköznapi nyelven!

*„Elfeküdt már a nap túl a nádas réten,
Nagy vörös palástját künn hagyá az égen,
De az éj erőt vett, csakhamar beronta,
Az eget, a földet bakacsinba vonta,
És kiverte szépen koporsószegével:
Fényes csillagoknak milljom-ezerével;
Végre a szép holdat előkerítette
S ezüst koszorúnak fejtül odatette.”*

(A bakacsin ravatal bevonására használt fekete vászon vagy posztó.)

.....
.....
.....
.....
.....

Hogyan fogalmaznátok meg egyetlen szóval azt, amit a költő nyolc sorban ír le?

.....

Köszönöm a segítséget!